

**KANCELARIA
SENATU**

Zasady prawa wyborczego

wybrane aspekty

Wybory

- jeden z głównych wyznaczników demokracji;
proces, podczas którego
wyborca oddaje swój głos na przedstawicieli
reprezentujących go w tzw. organach
przedstawicielskich,
np. Sejmie czy Senacie

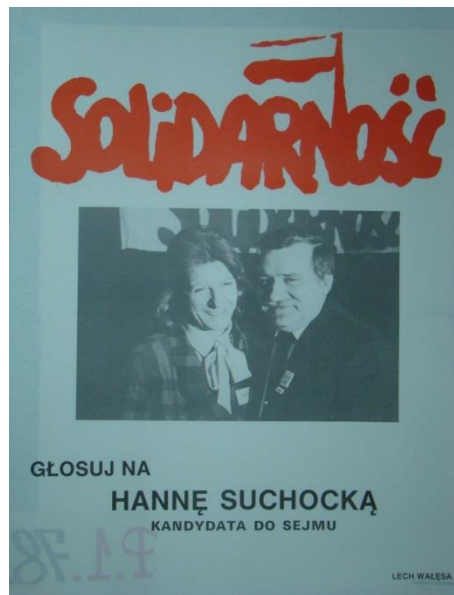
Kampania wyborcza:

okres poprzedzający wybory,
podczas którego politycy za pomocą różnych technik
i środków marketingowych przekonują wyborcę,
aby oddał na nich swój głos

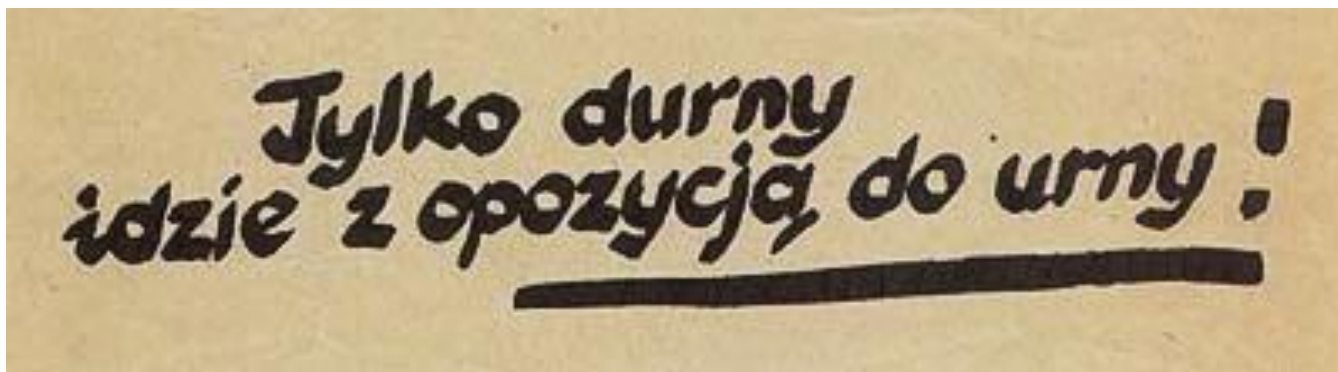
**Wybory do Sejmu w 1989 r.
przeprowadzono w dwóch turach:
4 i 18 czerwca
*tzw. Sejm kontraktowy***

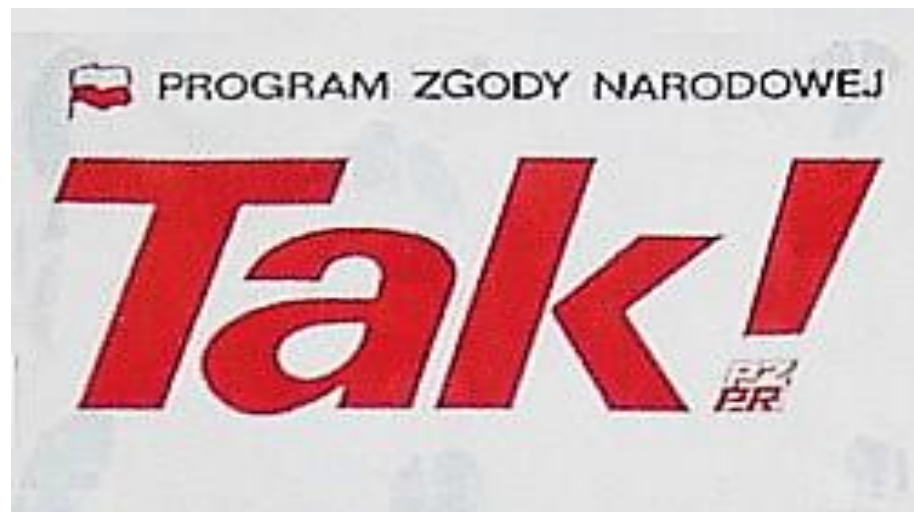
**wg ustaleń dokonanych przy „Okrągłym stole”
65% mandatów zagwarantowano
dla strony koalicyjno – rządowej
a 35% mandatów – dla opozycji**

Kampania wyborcza 1989 r.

Kampania strony rządowej

Wybory parlamentarne w Polsce

Rok	Tury (jeśli były)	Frekwencja
1989	I tura	62 %
	II tura	25%
1991	-	43,2%
1993	-	52,1%
1997	-	48,0%
2001	-	46,3%
2005	-	40,6%
2007	-	53,9%
2011	-	48,9%
2015	-	50,9%
2019		61,74%

KONSTYTUCJA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z 2 kwietnia 1997 r.

WYBORY I KADENCJA

„Art. 96

Sejm składa się z **460 posłów**.

Wybory do Sejmu są powszechne, równe, bezpośrednie i proporcjonalne oraz odbywają się w głosowaniu tajnym.

Art. 97

Senat składa się ze **100 senatorów**. Wybory do Senatu są powszechne, bezpośrednie i odbywają się w głosowaniu tajnym.”

**Szczegółowe przepisy dotyczące wyborów
do Sejmu i Senatu
zawiera
Kodeks wyborczy uchwalony 5 stycznia 2011 r.**

Przymiotniki wyborcze:

- 1) powszechne
- 2) bezpośrednie
- 3) tajne
- 4) równe
- 5) proporcjonalne

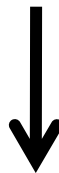
1) POWSZECHNE:

to znaczy:

**mogą w nich uczestniczyć
wszyscy obywatele posiadający
pełnię praw wyborczych**

Bierne i czynne prawo wyborcze

**Bierne prawo wyborcze=
prawo wybieralności
(prawo do zostania wybranym)**

**mają wszyscy obywatele posiadający czynne prawo
wyborcze (prawo do dokonania wyboru), którzy
najpóźniej w dniu wyborów, ukończyli**

- do Sejmu: 21 lat**
- do Senatu: 30 lat**

2) BEZPOŚREDNIE:

**to znaczy:
wyborca bezpośrednio, sam
decyduje o składzie organu
przedstawicielskiego**

Nowy przepis Kodeksu wyborczego:

możliwość głosowania przez pełnomocnika (art. 54)

udzielenie pisemnego „pełnomocnictwa do głosowania”

- osoby niepełnosprawne w stopniu umiarkowanym lub znacznym
- osoby powyżej 75 roku życia

**możliwość głosowania korespondencyjnego w sytuacji
wyborców przebywających za granicą**

Uwaga: w Polsce nie można głosować przez Internet

Co to jest e-voting?*

„wykorzystanie środków elektronicznych w procesie oddawania i zliczania głosów wyborczych”.

*** w Polsce nie stosowane**

Obejmuje on głosowanie:

- za pomocą tzw. *głosomatów*
- za pomocą specjalnych kiosków internetowych umieszczonych w różnych miejscach publicznych
- przez Internet
- przez telefon komórkowy (SMS)
- za pomocą interaktywnej telewizji

3) TAJNE

Wyborca powinien mieć stworzone warunki do zagwarantowania tajności swej decyzji wyborczej (np. odpowiednie kabiny gwarantujące zachowanie tajności głosowania)

4) RÓWNE:

to znaczy:

- a) każdy wyborca dysponuje 1 głosem
- b) waga głosu każdego wyborcy
powinna być równa

Wybory do Senatu:

W 1997 r., kiedy powstawała Konstytucja RP, podział administracyjny obejmował 49 województw (w okręgu wyborczym, którym było województwo lub jego część, wybierano od 2 do 4 senatorów zwykłą większością głosów).

W rezultacie **siła głosów wyborczych w poszczególnych okręgach** wyborczych **nie była równa**

wg Kodeksu wyborczego z 2011 r. obowiązuje zasada większości
podział na 100 jednomandatowych okręgów,
w których wybiera się po jednym senatorze

5) PROPORCJONALNE

Zasada proporcjonalności:

zasada przeliczania wyników głosowania

Wybory do Sejmu: proporcjonalne

Wybory do Senatu: większościowe

Parytety:

Art. 211 § 3. Kodeksu Wyborczego

Na liście kandydatów:

- 1) liczba kandydatów — kobiet nie może być mniejsza niż 35 % liczby wszystkich kandydatów na liście
- 2) liczba kandydatów — mężczyzn nie może być mniejsza niż 35 % liczby wszystkich kandydatów na liście

Wybory do Sejmu:

Art. 227 § 1. Kodeksu Wyborczego: Wyborca głosuje tylko na jedną listę kandydatów, stawiając na karcie do głosowania znak „x” (dwie przecinające się linie w obrębie kratki) **w kratce z lewej strony obok nazwiska jednego z kandydatów z tej listy, przez co wskazuje jego pierwszeństwo do uzyskania mandatu.**

Art. 232 § 1. KW (...) Okręgowa komisja wyborcza dokonuje podziału mandatów (poselskich) pomiędzy uprawnione listy kandydatów w sposób następujący:

- 1. liczbę głosów ważnych oddanych na każdą z tych list w okręgu wyborczym dzieli się kolejno przez: 1; 2; 3; 4 i dalsze kolejne liczby aż do chwili, gdy z otrzymanych w ten sposób ilorazów da się uszeregować tyle kolejno największych liczb, ile wynosi liczba mandatów do rozdzielenia między te listy w okręgu;**
- 2. każdej liście przyznaje się tyle mandatów, ile spośród ustalonego w powyższy sposób szeregu ilorazów przypada jej liczb kolejno największych.**

Wybory do Senatu:

Art. 273 § 1. KW: Za wybranego na senatora w danym okręgu wyborczym uważa się tego kandydata, który otrzymał najwięcej oddanych głosów ważnych.

System proporcjonalny:

a) przeliczanie głosów oddanych na listy na mandaty

b) progi wyborcze (minimalna liczba głosów, które musi uzyskać w skali kraju lista danej partii, aby jej reprezentanci znaleźli się w Sejmie)

W wyborach do Sejmu obowiązują progi wyborcze:

min. 5% - dla partii politycznych

min. 8% - dla koalicji

Cel wprowadzenia progów:

- mają eliminować partie najmniejsze (preferują partie większe)
- ułatwiają tworzenie koalicji
- pozwalają uniknąć rozdrobnienia politycznego w Sejmie (problem z wyłonieniem rządu)

**Obecnie w Polsce głosy na mandaty poselskie przeliczane są
metodą d'Hondta**

Metoda d'Hondta :

Liczby głosów oddanych na poszczególne listy okręgowe porządkuje się od największej do najmniejszej, a następnie dzieli przez kolejne liczby całkowite 1, 2, 3, 4, 5 itd. Spośród tych liczb wybiera się taką ilość ilorazów (wyników dzielenia), ile jest mandatów do uzyskania w danym okręgu.

**Głosy oddane na partie, które nie przekroczyły progu
wyborczego dzieli się proporcjonalnie na tych, które go
przekroczyły**

**460 mandatów do Sejmu jest dzielonych na liczbę okręgów.
Każdemu z nich przypada co najmniej 7 mandatów.**

**Dokładna liczba mandatów, które przypadają na dany okrąg
wynika z liczby jego mieszkańców.**

Wzór:

G (Liczba głosów oddanych na daną partię)

**N – tyle kolejnych liczb naturalnych
ile jest mandatów**

Ćwiczenie:

Przelicz liczbę oddanych głosów na mandaty zakładając, że w wyborach do Sejmu startowali kandydaci z sześciu komitetów wyborczych, które otrzymały kolejno:

255 000 głosów

203 000 głosów

165 000 głosów

134 000 głosów

101 000 głosów

85 000 głosów

W okręgu X jest do obsadzenia 15 mandatów

METODA (SYSTEM) d'HONDTA
do rozdzielenia w okręgu wyborczym:
15 mandatów

Listy wyborcze	Cykliści	Ekolodzy	Miłośnicy Sportów	Żółta Alternatywa	Niebieskie Ptaki	Niezależni
Głosy:	255.000	203.000	165.000	134.000	101.000	85.000
Mandaty						

Listy:	Cykliści	Ekolodzy	Miłośnicy Sportów	Żółta alternatywa	Niebieskie Ptaki	Niezależni
Głosy:1	255.000	203.000	165.000	134.000	101.000	85.000
:2	127.000	101.500	82.500	67.000	50.500	42.500
:3	85.000	67.666	55.000	44.666	33.666	28.333
:4	63.750	50.750	41.250	33.500	25.250	21.250
:5	51.000	40.600	33.000	26.800	20.200	17.000
Mandaty						

Listy	Cykliści	Ekolodzy	Miłośnicy Sportów	Żółta alternatywa	Niebieskie Ptaki	Niezależni
Głosy: :1	255.000 (1)	203.000 (2)	165.000 (3)	134.000 (4)	101.000 (7)	85.000 (9)
:2	127.000 (5)	101.500 (6)	82.500 (10)	67.000 (12)	50.500	42.500
:3	85.000 (8)	67.666 (11)	55.000 (14)	44.666	33.666	28.333
:4	63.750 (13)	50.750	41.250	33.500	25.250	21.250
:5	51.000 (15)	40.600	33.000	26.800	20.200	17.000
Mandaty						

Listy	Cykliści	Ekolodzy	Miłośnicy Sportów	Żółta alternatywa	Niebieskie Ptaki	Niezależni
Głosy: :1	255.000 (1)	203.000 (2)	165.000 (3)	134.000 (4)	101.000 (7)	85.000 (9)
:2	127.000 (5)	101.500 (6)	82.500 (10)	67.000 (12)	50.500	42.500
:3	85.000 (8)	67.666 (11)	55.000 (14)	44.666	33.666	28.333
:4	63.750 (13)	50.750	41.250	33.500	25.250	21.250
:5	51.000 (15)	40.600	33.000	26.800	20.200	17.000
Mandaty	5	3	3	2	1	1

KTO otrzyma mandat poselski?

Mandat otrzymają te osoby, które na liście wyborczej partii lub koalicji dostały najwięcej głosów.

Jeśli liczba głosów jest równa
– wygrywa osoba, która jest na wyższej pozycji na liście.

KTO otrzyma mandat senatorski?

Jednomandatowe okręgi:

1 okrąg = 1 mandat

100 okręgów = 100 mandatów

1. osoba „x” (najwięcej głosów)
2. osoba „y”
3. osoba „z”

Art. 248 kodeksu wyborczego

w ciągu 14 dni po ogłoszeniu wyników wyborów sprawdzenie
w Krajowym Rejestrze Karnym,

czy poseł jest:

- skazany prawomocnym wyrokiem na karę pozbawienia wolności za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego
- skazany za umyślne przestępstwo skarbowe
- pozbawiony praw publicznych prawomocnym wyrokiem sądu

Ważność wyborów

Art. 101 Konstytucji RP

1. Ważność wyborów do Sejmu i Senatu **stwierdza Sąd Najwyższy**
2. Wyborcy przysługuje prawo zgłoszenia do Sądu Najwyższego protestu przeciwko ważności wyborów na zasadach określonych w ustawie

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ